

МЕСЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ

за состојбата со човековите
права на ЛГБТИ луѓето
во Македонија

/10
2018

СОДРЖИНА

Општ контекст

Состојбата со човековите права на ЛГБТИ во Македонија

Дискриминација и вознемирување

- *Студија на случај:* Трансродова жена дискриминирана и вознемирувана на аеродромот во Скопје

Говор и дела од омраза

- Справување со хомофобијата во македонскиот фудбал

ОПШТ КОНТЕКСТ

Во текот на месец Октомври во Скопје се одржа една од најголемите регионални ЛГБТИ конференции во Европа - Годишната конференција на ЕРА – ЛГБТИ Асоцијација за еднакви права за Западен Балкан и Турција. Главните цели на конференцијата оваа година беа зголемување на политичката волја и ангажирање на владите на Македонија и регионот за ЛГБТИ правата, потоа зголемување на дијалогот и соработката помеѓу државните институции и другите засегнати страни во регионот со ЛГБТИ организациите и активистите, зајакнување на капацитетите на ЛГБТИ активистите, како и регионален дијалог и соработка на ЛГБТИ организациите и како последна, придонес кон зголемена и подобрена видливост и позиција на ЛГБТИ луѓето во Македонија. Конференцијата се одржа од 4-ти до 6-ти Октомври во соработка и со поддршка од Министерството за труд и социјална политика и Министерството за надворешни работи. Министерствата заеднички организираа свечен прием за ЛГБТИ активистите од земјите на Западен Балкан и Турција во „Клуб на пратеници“, каде со говор се обратија Министерката за труд и социјална политика и заменик Министерот за надворешни работи. Пред официјалниот почеток на конференцијата, на 3-ти Октомври, во Собранието на Република Македонија се одржа генералното собрание на ЕРА, за кое од страна на претседателот на Собранието на РМ беше отстапена сала и беше дадена целосна логистичка поддршка во организацијата и одржувањето на ова генерално собрание. Она што е значајно да се спомене, е дека за прв пат настан на ЛГБТИ активисти се одржа во Собранието на Република Македонија, а поддршка на конференцијата беше дадена од две многу значајни министерства. Воедно ова беше и прва регионална конференција за ЛГБТИ одржана токму во Македонија.

СОСТОЈБАТА СО ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА НА ЛГБТИ ВО МАКЕДОНИЈА

Кривичниот законик на Република Македонија сè уште не го регулира експлицитно говорот на омраза и злосторствата од омраза врз основа на сексуална ориентација и родов идентитет. Претходните напади врз ЛГБТИ Центарот за поддршка сè уште не се истражени ниту решени и покрај јавните заложби на дел од носителите на јавни функции.* Омразата кон ЛГБТИ луѓето се охрабрува на интернет и на социјалните медиуми, преку неповикувањето на одговорност за ширење на омраза и

* <http://lgbti.mk/> - Пет години ЛГБТИ Центар за поддршка во Скопје
<https://www.radiomof.mk/olesnuvanje-na-pristapot-do-pravo-i-pravda-na-lgbti-zaednicata/> - Олеснување на пристапот до право и правда на ЛГБТИ заедницата

неосудувањето на истата. Јавното обвинителство конечно започна кривична истрага за еден од случаите на говор на омраза против новинарот Миленко Неделковски, но оваа истрага се однесува единствено за говор на омраза врз основа на националноста против Грција. Сè уште нема никаков напредок во случаите против Миленко Неделковски за хомофобичниот говор на омраза, иницирани од ЛГБТИ организациите уште во 2014 година, ниту пак за случајот на хомофобичниот говор на омраза во кампањата за локалните избори на кандидатот на градоначалник Стевчо Јакимовски во 2017 година, што укажува на пристрасност. Секторот за електронски криминална и дигитална форензика при Министерството за внатрешни работи, не е ниту ефективен ниту ефикасен во спречувањето и заштитата од онлајн хомофобија и трансфобија, па и покрај пријавените случаи од ЛГБТИ организациите, овој сектор сè уште нема започнато ниту една кривична истрага.

ДИСКРИМИНАЦИЈА

Студија на случај

Трансродова жена вознемирувана и дискриминирана на аеродромот во Скопје

Во рамките на годишната конференција на ЕРА - Асоцијација за еднакви права на ЛГБТИ луѓето за Западен Балкан и Турција која се одржуваше во Скопје од 4-ти до 6-ти Октомври, во Скопје пристигнуваа ученици од цел Западен Балкан и Турција. Со цел да земат учество на овие настани две трансродови жени од Турција, пристигнале на скопскиот аеродром. Едната од нив го започнала процесот на транзиција пред да извади пасош па фотографијата во патната исправа соодветствува со нејзиниот изглед, но не и ознаката за пол, односно кај ознаката за пол стои „М“. Другата жена ја започнала транзицијата по вадењето на пасошот па фотографијата во пасошот не соодветствува со нејзиниот сегашен изглед. Исто така, ознаката за пол е се уште „М“. И двете се обиделе да ги променат документите, но правното признавање на родот (промената на името и ознаката за род во личните документи) во Турција е комплицирана постапка, обременета со услови и дополнителни административни постапки, така што и двете трансжени до сега не успеале да ги променат своите документите.

По пристигнувањето на пасошката контрола на аеродромот во Скопје, тие се соочиле со низа прашања поврзани со нивниот престој во Скопје и нивните патни исправи. Поради родовите ознаки и различниот изглед на фотографиите во пасошите им било кажано да почекаат. Додека чекале, биле изложени на недоличен однос од страна на полициските службеници: тие ги повикувале и другите колеги, ги гледале документите, ги гледале жените и им се смееле.. И двете жени се обучени активистки за човекови права, па по нивната реакција, им било дозволено да ја поминат пасошката контрола и да влезат во земјава.

Во случајот се работи за вознемирување врз основа на родов идентитет, забрането со член 7 став 1 од Законот за спречување и заштита од дискриминација (под други основи, во согласност со меѓународните конвенции кои земјава ги ратификувала). Имено, вознемирувањето и понижувачкото постапување претставува повреда на

достоинството на лице или група на лица кое произлегува од дискриминаторска основа и кое има за цел или резултат повреда на достоинството на одредено лице или создавање заканувачка, непријателска, понижувачка или застрашувачка средина, пристап или практика. Со своето однесување, непотребните коментари, чекањето, повикувањето на колегите и исмејувањето, полциските службеници на аеродромот создале непријателска и понижувачка средина, го повредиле правото на приватност, го отежнале пристапот и го повредиле достоинството на жените. Фактот што сликата на пасошот на едната од нив и нејзиниот моментален изглед не се совпаѓаат, може да фрли сомнеж кај полициските службеници, но причината за тоа веднаш им била објаснета од страната на едната жена.

Конкретниот случај е пример за недоволната информираност и несензибилизираност кај полициските службеници. Овој случај не е единствен ваков регистриран случај на исмевање поради неусогласени документи за лична идентификација. Како резултат на неусогласеноста на документите и на физичкиот изглед, транслюѓето се приморани да ја објаснуваа својата состојба на сите службеници со кои се среќаваат во секојдневиот живот. Како последица од ова транслюѓето страдаат од стрес и оттуѓување, изложеност на потсмев, говор на омраза, дискриминација, но и изложеност на насилство од страна на околината. Поради недостатокот на регулатива која овозможува правно признавање на родот, транслюѓето се соочуваат со неможност да ги променат личните документи, арбитрерност при одлучувањето на одговорните институции и правна несигурност. Јавните службеници, особено оние кои имаат директен контакт со граѓани, како здравствени работници, социјални работници, а особено полициските службеници кои имаат надлежност да ги заштитуваат човековите права, мора да бидат информирани и сензибилизирани за правата на транслюѓето со цел да не придонесуваат во понатамошно кршење на истите. Исмевање во ваква форма е неприфатливо, особено при вршење на службена должност.

За овој случај ЛГБТИ Центарот за поддршка, Хелсиншкиот комитет за човекови права и Коалицијата сексуални и здравствени права на маргинализираните заедници МАРГИНИ, поднесоа претставки до Комисијата за заштита од дискриминација, Народниот правобранител и Министерството за внатрешни работи - Сектор за внатрешна контрола. Од Комисијата побарано е истата да постапи по претставката и да утврди вознемирување врз основа на родов идентитет, а согласно позитивната пракса на Комисијата во мислењето бр.07-1117/4 од 10.6.2016 година* во случајот каде на трансродова жена не ѝ беше дозволено да влезе во базен, од Комисијата се бара да утврди дискриминација, да препорача отстранување на повредата на правото на начин што ќе ја надомести штетата и да му препорача на Министерството за внатрешни работи да организира систем на континуирана обука, доедукација и јакнење на капацитетите на полициски службеници за правата на ЛГБТИ луѓето. постапување.

* Месечен извештај за човековите права за јуни 2016, http://www.mhc.org.mk/Mesecen_IZVESTAJ_za_cov-ekovi_prava-JUNI_2016.pdf

ПРЕПОРАКА:

ЛГБТИ Центарот за поддршка упатува апел до Комисијата за заштита од дискриминација, земајќи ги предвид наводите изнесени во поднесената претставка, да постапи согласно законските одредби и посочената позитивна пракса и да утврди вознемирување и дискриминација врз основа на родов идентитет. Дополнително, Центарот за поддршка упатува апел до Министерството за внатрешни работи да пројави проактивност и во рамките на својот систем за обуки да воведо задолжителни обуки за правата на ЛГБТИ луѓето.

ГОВОР И ДЕЛА ОД ОМРАЗА

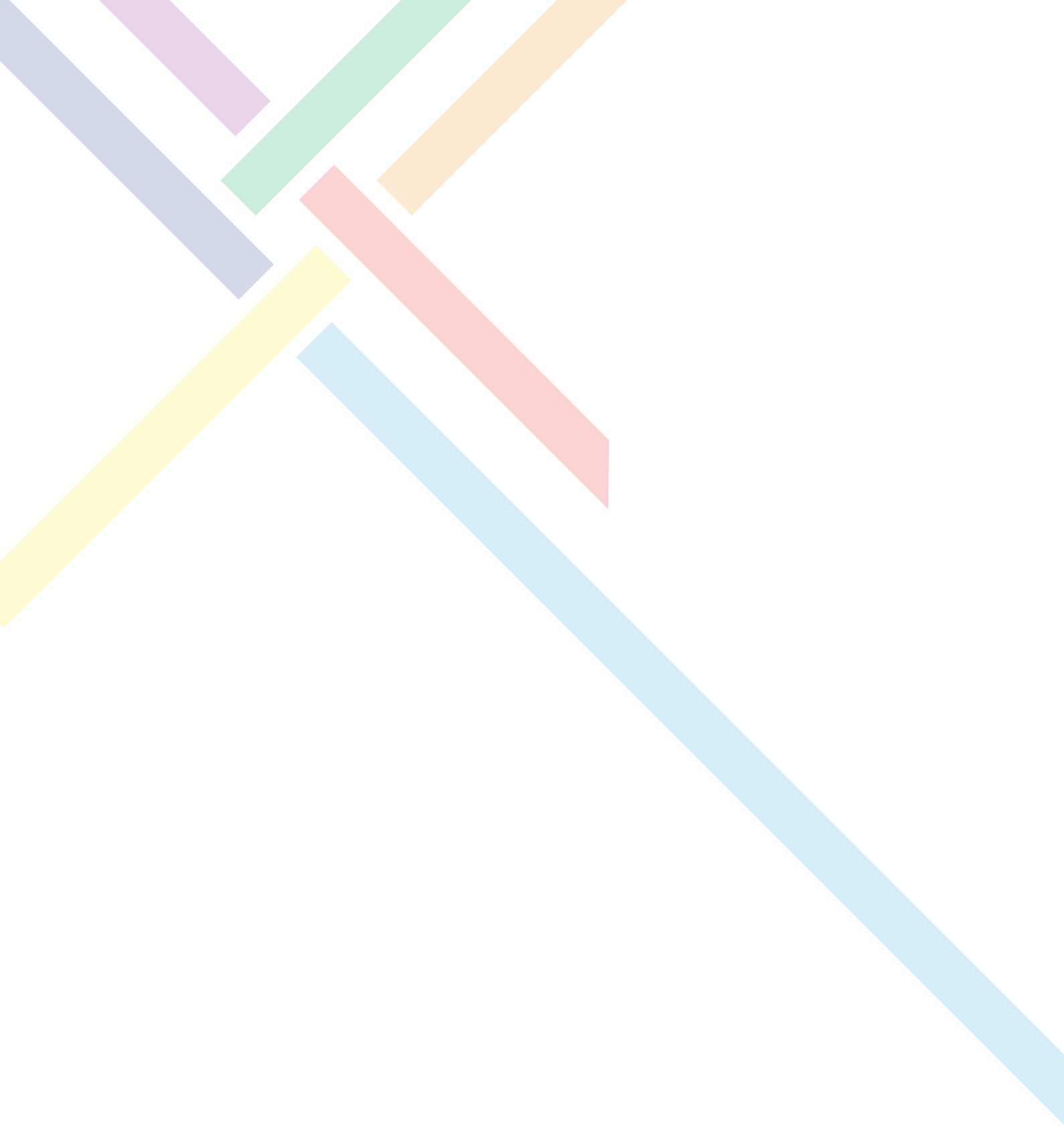

Справување со хомофобијата во македонскиот фудбал

Како резултат на панел-дискусија која се одржа во Февруари 2018 година на тема „Справување со хомофобијата во македонскиот фудбал“ организирана од КВИР СКВЕР, донесени беа препораки кои во текот на месец Октомври беа доставени до релевантните засегнати чинители. Придонес кон препораките дадоа претставници од невладиниот сектор, Мрежата ФАРЕ, УЕФА, ФФМ, како и претставници од извршната и законодавната власт, тренери и судии, како резултат на дискусија за предизвиците и проблемите со кои се соочуваат ЛГБТ+ луѓето во фудбалот - на стадионите, на теренот и во соблекувалните. Дополнително, десеминиран беше прирачникот на кампањата „Фудбалот против хомофобијата“ на македонски јазик, а наменет за употреба од страна на фудбалските фанови, клубови и власти.

Во фудбалот директно се рефлектираат „општествените болести“, како што се национализмот, расизмот, сексизмот, хомофобијата итн. Па така, хомофобијата во фудбалот е одраз на хомофобијата во општеството. Ако оваа теза е вистинита, тогаш треба сериозно да ја земеме предвид и да вложиме заеднички напори да ја искорениме хомофобијата од фудбалот. Потребно е ФФМ во односите со јавноста да се заземе уште погласно за почитување на различностите и еднаков третман кон сите инволвирани во фудбалската игра.

Целосните препораки можат да се прочитаат на следниот линк: <https://www.fvh.mk/2018/10/19/preporaki-od-nacionalnata-trkalezna-masa-za-spravuvanje-so-homofobijata-vo-makedonskiot-fudbal/>

Извештајот е подготвен во рамки на проектот
„Унапредување на човековите права и слободи на ЛГБТИ луѓето во Македонија“
поддржан од Постојаното претставништво на Кралството Холандија во ОБСЕ.